

Asia: VN/238/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Elatustukilaki

Ovatko elatustukilain 11–12 §:t perusteluineen selkeät?

Elatustuen hakemisen mahdollistaminen hyvinvointialueelle tilanteessa, jossa lapsi on hoidossa kodin ulkopuolella kalenterikuukautta pitemmän ajan, on toivottava uudistus (11 §). Uudistus vaikuttanee myös tarpeeseen hakea lapselle edunvalvojan sijaista elatustukitarkoituksissa, mikä säästää resursseja ja yksinkertaistaa lapsen asioiden hoitamista. Suomen Asianajajat kannattaa esitystä.

12 §:n osalta Suomen Asianajajat kannattaa esitystä sellaisenaan

Onko elatustukilain 13 a §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Suomen Asianajajien kokemus on, että elatusapua on alettu puutteellisenä vahvistaa enenevästi määräaikaaisesti. Tämä aiheuttaa sen ongelman, että se vanhempi jolle elatusapu maksetaan, joutuu olemaan aktiivinen uuden elatusapupäätöksen hankkimisessa, ellei oikeuden ratkaisuun ole kirjattu, että määräajan jälkeen elatusapu maksetaan esimerkiksi elatustuen suuruisena. Tällaisessa tapauksessa aktiivisuusvelvoite jää elatusavun maksajalle.

Joka tapauksessa Suomen Asianajajat katsoo, että velvollisuus tulisi mahdollisuuksien mukaan siirtää pois lapselta, eli siltä vanhemmalta, jolle elatusapu tai elatustuki maksetaan.

Onkin kannustettavaa, että elatusvelvolliselle määrätään itsenäinen velvollisuus vaikuttaa oman elatuskykynsä muutosten raportoimiseen. On myös olennaista määrätä, miltä ajalta elatusapu voidaan määrätä korotettuna takautuvasti, mikäli ilmoitusvelvollisuus laiminlyödään, tai mitä muuta

ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä seuraa. Esityksessä ei Suomen Asianajajien näkemyksen mukaan oteta kantaa ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin sanktioimiseen.

Onko elatustukilain 34 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Suomen Asianajajat katsoo, että Kansaneläkelaitoksella on laaja tietojensaantioikeus asemansa perusteella. Sitä halutaan nyt lisätä postilain mukaisella tietojensaantioikeudella koskien henkilön tosiasiallista postinjakamisosoitetta. Pykälä saattaa aiheuttaa ongelmia yksityisen tietosuojaa koskien, huomioon ottaen esimerkiksi perustuslain 10 § sekä yleinen tietosuoja-asetus. Lisäksi on todettava, ettei postinjakamisosoite tänä päivänä merkittävästi anna näyttöä siitä, missä henkilö asuu taikka pääosin oleskelee. Ottaen kyseiset näkökohdat huomioon jää kysymys, voidaanko tarpeellisuus- tai välttämättömyysedellytysten postinjakeluosoitteen suhteen katsoa täyttyvän.

Onko elatustukilain 36 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

-

Laki lapsen elatuksesta

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 8 d §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Lapsen elatusavun määrän tosiasialliseksi arvioimiseksi on viranomaisen tärkeää saada oikeat ja relevantit tiedot koskien vanhemman elatuskykyä. On myös tärkeää yhtenäistää hyvinvointialueiden mahdollisuuksia arvioida vanhempien elatuskykyä samojen tietojen ja tiedonsaantioikeuksien varassa. Tarpeellisuus- ja välttämättömyysharkinta on kuitenkin tärkeää suorittaa myös näiden salassa pidettävien henkilötietojen luovuttamisen mahdollistamiseksi yleisen tietosuoja-asetuksen ja perustuslain näkökulmia punniten.

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 13 a §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Suomen Asianajajat kannattaa esitystä sellaisenaan.

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 13 b §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Suomen Asianajajat kannattaa esitystä sellaisenaan.

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 17 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Suomen Asianajajat kannattaa esitystä sellaisenaan.

Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan elatusavun suuruus määritellään lapsen yksilöllisen elatuksen tarpeen perusteella, mutta vanhemmat vastaavat lapsensa elatuksesta kykynsä mukaan. Hallituksen esitykseen liittyvän palautteen ohella palautetta toivotaan myös kysymykseen siitä, tulisiko säätää vanhempien vahvemman velvoitteesta arvioida lapsen elatuksen tarvetta ja omaa elatuskykyään säännöllisesti, sekä tähän liittyen, vanhemman velvollisuudesta ryhtyä toimiin elatusavun määrän tarkistamiseksi, jos tarve tarkistamiseen ilmenee. Jos kyllä, niin miten asiasta tulisi säätää?

-

Tulotietojärjestelmästä annettu laki

Onko tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Lapsen elatusavun määrän tosiasialliseksi arvioimiseksi on viranomaisen tärkeää saada oikeat ja relevantit tiedot koskien vanhemman elatuskykyä. On myös tärkeää yhtenäistää hyvinvointialueiden mahdollisuuksia arvioida vanhempien elatuskykyä samojen tietojen ja tiedonsaantioikeuksien varassa. Suomen Asianajajat kannattaa esitystä.

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne esityksen vaikutusarvioinneista.

On huomioitava, että nyt esitetyt lainsäädäntöuudistukset ovat vaikutuksiltaan lähinnä elatustuen määrittämiseksi ja sen tarpeettoman maksamisen välttämiseksi kaavailtuja esityksiä. Suomen Asianajajat huomauttaa, että elatustukeen, osittaiseen elatusapuun ja elatusapuun vaikuttavia seikkoja selvitetessä olisi tärkeää, että myös muut asianosaiset, joiden oikeus elatuskyvyn todellisesta laidasta juontuvat – ja viime kädessä käräjäoikeus – saisivat oikeuden elatuskyvyn vaikuttaviin tietoihin, joita ajoittain pyritään elatusavun määrää kartoittaessa piilottelemaan.

Suomen Asianajajat nostaa myös esiin kysymyksen siitä, johtaako ehdotettu lakiuudistus tilanteeseen, jossa hyvinvointialueen ajaessa kannetta sillä on runsaasti laajemmat tietojensaantioikeudet kuin muilla asianosaisilla, taikka käräjäoikeudella asianosaisten elatuskykyä koskien.

Onko teillä täydennettävää esityksen nykytilan kuvaukseen tai muuhun tekstiin?

-

Muut kommenttinne koskien esitystä.

Elatustuen tarkastaminen väliajoin on toivottava uudistus. Suomen Asianajajat on kiinnittänyt huomiota samoihin ongelmiin, joita esityksessä on nostettu esille. Lisäksi lapsen aseman parantaminen heti vanhempien erosta alkaen olisi tärkeää. Erotilanteessa vanhemmat ovat useimmiten sopimuksettomassa tilassa, eikä sovintoa elatusapua koskien saada aikaiseksi lastenvalvojalla vanhempien välisen riidan keskellä. Elatusapu- ja -tuki nousevat usein myös niin sanotuiksi lyömävälineiksi oikeudenkäynneissä.

Kuten esityksessäkin todetaan, järjestelmän tarkoitus on varmistaa, että lapsi saa riittävästi taloudellista tukea molemmilta vanhemmiltaan. Lapselle tulisi niin ikään mahdollistaa oikeus saada elatustukea, vaikka asumista ei olisi vielä vahvistettu sopimuksella, päätöksellä taikka lastenvalvojan vahvistamana toiselle vanhemmalle. Tältä kantilta muutokset voisivat olla vielä laajempia ja koskea myös lapsen oikeutta saada elatustukea sopimuksettomassa tilassa ennen oikeuden ratkaisua asiassa. Lapsi saattaa olla eron jälkeen yli vuoden tai parikin ilman elatustukea tilanteessa, jossa oikeuden käsittely venyy eikä asiassa suostuta antamaan väliaikaista määräystä. Lisäksi Kansaneläkelaitos maksaa elatustuen vain kolmen kuukauden ajan takautuvana, jolloin elatusta jää tosiasiallisesti puuttumaan lapselta mahdollisesti merkittäväkin määrä. Mikäli elatusvelvollinen ei

tule väliajalta puuttuvaa elatusapua itse suorittamaan vaan elatuskyky todetaan puutteelliseksi, suorittaa hyvinvointialue elatustuen.

Uusimäki Cecilia
Suomen Asianajajat